

ΠΡΟΚΗΡΥΞΗ ΤΗΣ "ΦΟΙΤΗΤΙΚΗΣ ΣΥΝΤΡΟΦΙΑΣ,"

Β'. Ποιά γλώσσα πρέπει να καθιερωθή το «σχολείο»

Αφού είδαμε τή βλάβη πού φέρνει στο μυαλό και στην καρδιά του παιδιού ή μη φυσική γλώσσα ως όργανο διδασκαλίας, ως ιδούμε καθαρώτερα με ποιά όργανο θα τήν αντικαταστήσουμε.

Λοιπόν καλό είναι να καταζώμε τί όργανο μεταχειρίζονται τὰ προκείμενα έθνη στα σχολεία τους.

Πρέπει όμως πρώτα να δοθή απάντηση σε κείνους πού λένε πως σε όλα ανεξαιρέτως τὰ έθνη υπάρχει διγλωσσία, δηλ. γλώσσα του λαού και γλώσσα των γραμματισμένων, και πως γι' αυτό πρέπει να υπάρχει και σε μας ή διγλωσσία.

Πρώτα απαντούμε πως κι αν έθνη προκείμενα ε- τυχε ιάχουν και διγλωσσία δεν υπάρχει λόγος να τὰ μιμηθούμε αφού ή διγλωσσία μας βλάπτει έμας.

Έπειτα απαντούμε πως έθνη προκείμενα με δι- γλωσσία δεν υπάρχουν. Παραδεχίμαστε πως άλλως γράφουν και μιλούν οι διάφορες κοινωνικές τάξεις ανάλογα με τήν ανάπτυξη τους και ανάλογα με τόν κύκλο τής πνευματικής ζωής τους.

Τò άλλως όμως δε σημαίνει διαφορετικούς, γραμματικούς και συνταχτικούς κανόνες, σημαίνει άλλες λέξεις κ' εκφράσεις πού είναι ανασπόμενα στα συνδεμένες με τις διαφορετικές έννοιες πού μεταχειρίζεται ο καθένας, και με τή διαφορετική διά- θεση του σημαίνει διαφορετικό έφος (=style).

Σε μια γλώσσα όλα styles κι αν υπάρχουν όλα έχουν τήν ίδια γραμματική και σύνταξη· έχουν έναν τύπο, μια ψυχή, πράγμα πού δε συμβαίνει σε μας με τήν καθαρεύουσα, τή μέση και τή δημο- τική.

«Τò ζήτημα...δεν είναι για λέξεις, είναι για κάτι πιο γενικό, πιο βάσιμο σε κάθε γλώσσα, πιο χαρακτηριστικό της, είναι για πέν τύπο. Γνώρισμα μιας γλώσσας, τò τυπικό της. Και τò τυπικό μιά κ' είναι σύμφωνο με τή ζωντανή γραμματική, μαθαί- νεται άμέσως κι από τόν πιο άγραμμάχτο. Κι από

θέλουμε μετς : να μπορεί να μαθαίνη τή γλώσσα του ο καθένας»

Διγλωσσία έχουν, έσως χειρότερη κι από τή δική μας, οι Τούρκοι (πού άρχισαν πιά ν' άπλο- ποιούνε συστηματικά τή γραφόμενη γλώσσα τους), οι Άραβες, οι Ινδοί, οι Κινέζοι κλπ.

Αν ζηλεύουμε τήν εθνική τους προκοπή ως εξα- κολουθούμε να τούς μιμούμαστε.

Πρέπει ακόμη να δοθή απάντηση και σε κείνους πού λέν πως ο Κρητικός δεν καταλαβαίνει τόν Ά- θηναίο κι ο Άθηναίος τόν Κερκυραίο κι αυτός τόν Πολίτη κλπ. λοιπόν είναι ανάγκη όλοι οι Έλλη- νες να μάθουν τρίτη γλώσσα, τήν καθαρεύουσα ή τή μέση, για να συνεννοούνται αναμεταξύ τους.

Είναι ψέμα πως δεν καταλαβαίνουν οι Έλλη- νες ο ένας τόν άλλο. Μπορεί ο Άθηναίος να μην καταλάβη μερικές λέξεις κ' εκφράσεις και να παρα- ξευνητ ή με τήν προφορά του Άγχιαλίτη ή του Κρητικού, μα δεν παύει ή γλώσσα του Άγχιαλίτη του Κρητικού του Άθηναίου να έχη τήν ίδια γραμματική, τήν ίδια σύνταξη, τήν ίδια ψυχή.

Βέβαια υπάρχουν περισσότερες διαφορές στη γλώσσα του Τσάκωνα, του Κυπριώτη, του Έλληνα του Πόντου, μα δεν είναι λόγος αυτός να μάθουν όλοι οι Έλληνες μιάν τρίτη γλώσσα, πού δεν τή μιλά κανένας, ενώ έχουν πιά γλώσσα πού τή μιλούνε τὰ 9/10 των Έλλήνων και μπορεί εύκολώτατα τò 1/10 να μάθη τούς κανόνες της, μάλιστα αφού ή γλώσσα αυτή είναι γλώσσα πού μιλιέται ζωντανή.

Ειπώθηκε, μα δεν πειράζει να ξανπειποθή κα- θρότερα, πως ή καθαρεύουσα άπολύτως κανένας (ούτε ο Μιστριώτης) δεν τή μιλά άδιάκοπα και μονάχα κάποιιοι γραμματισμένοι σ' επίσημες στιγ- μές και τότε ο λαός δε νοιώθει τίποτε.

Η γλώσσα πού μιλούν καθημερινά οι λεγόμενοι γραμματισμένοι και πού γράφουν οι έφημερίδες δεν είναι μιά, είναι δυο γλώσσες ανακατεμένες· μιλούν με δυο γραμματικές και συνταχτικά (τής δημοτι- κής και τής αρχαίας άττικής) και μεταχειρίζονται τò καθένα ανάλογα με τή φράση και τήν περι-

σταση. Λέγουν «τòς Άθήνας», μα όποιος πει ατὰς μύτας» είναι γελοίος.

Ουδέ ο δάσκαλος εταν διδάσκη δε μιλεί τήν καθαρεύουσα· δε θα πη στο παιδι «είγέρθητι, παι- διον μου, ίνα είπης τò μάθημα», αλλά «σέκω, παιδί μου, να πης τò μάθημα». Αναγκάζεται πάντα, για να νοιώσουν τὰ παιδιά όλα λέγει ή κα- θαρεύουσα, να τὰ μεταφραζή στη δημοτική.

Αφού λοιπόν είδαμε καθαρά τί είναι διγλωσ- σία, τί είναι γλώσσα ζωντανή και γλώσσα πεθα- μένη, γλώσσα πού μιλιέται ή γραμμένη, γλώσσα φυσική ή φτιασμένη, τί είναι γλώσσα εθνική και διαλεκτο ως ιδούμε και ποιάν άπ' όλες αυτές τις γλώσσες τὰ σχολεία των άλλων εθνών μεταχειρί- ζονται όργανο διδασκαλίας, π. χ. τής Γαλλίας τὰ σχολεία.

Εκεί, όπως και σ' όλες τις χώρες του κόσμου, υπάρχουν διαλεκτικά ιδιώματα, π. χ. στη Βρετα- νία, στη Γασκωνία, στην Προβηγγία κλπ.

Μα όλα τὰ Γαλλόπαιδα στα επίσημα σχολεία του κράτους μαθαίνουν να μιλούν και να γράφουν όχι καμμιάν καθαρεύουσα ή καμμιά μέση γλώσσα, παρά τή γλώσσα πού μιλιέται και γράφεται στην κεντρική Γαλλία και στην πρωτεύουσα και σε όλες τις πολιτείες τής Γαλλίας.

Τò ίδιο γίνεται στην Άγγλία, στη Γερμανία, στην Ιταλία, στη Βουλγαρία κλπ.

Ας κάνουμε και μετς τò ίδιο, αφού μάλιστα δεν έχουμε τόσα διαλεκτικά ιδιώματα, όπως τὰ τὰ άλλα έθνη τής Ευρώπης. Ας διδάσκονται όλοι οι Έλληνες στα επίσημα σχολεία τή γλώσσα πού μι- λιέται, ίδια κι απαράλλακτη στην Πελοπόννησο, στην Άθήνα, στην Πόλη, στη Θεσσαλονίκη, στη Σμύρνη, στην Άλεξάνδρεια κλπ., δηλαδή στα κυ- ριωτέρα κέντρα του Έλληνισμού, τή γλώσσα πού τήν εφτιασαν οι λαϊκές και άγροτικές τάξεις τής φυ- λής και τήν έπλούτισαν οι άστικές τάξεις στις πο- λιτείες.

Αφού είδαμε ποιά όργανο μεταχειρίζονται ο Ευρωπαίοι και ποιά όργανο έπρεπε να μεταχειρίζό- μασταν έμεις, ως δοίμε τώρα πως τò μεταχειρί- ζονται κείνοι και να τούς μιμηθούμε.

Οι Άγγλοι, οι Γάλλοι, οι Βούλγαροι κλπ. στα σχολεία τους βέβαια δίνουν κι αυτοί καιρό και προσοχή για τή γλώσσα τους, μα μόνο όσο χρειά- ζεται σαν όργανο πού είναι.

Δεν τήν αφήνουν ποτέ να τούς κλέψη τόν καιρό

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Ο ΑΓΙΟΓΡΑΦΟΣ

Α

Σ' ένα χωριό από τὰ Ριζά ζούσε ο Παπαντώ- νης με τή φαμίλια του ήσυχα κ' ειρηνικά. Είχε τήν παπαδιά και τὰ δυο παιδιά του. Άλλά τò ένα, τò μεγαλύτερο, από μικρό τυ ήρε τò κεφάλι άερα και ξενητεύτηκε. Έστειλ' ένα γράμμα από τή Βλαχία και δε ματακούστηκε κατόπι. Τò μικρό- τερο τò είχε να τò κάμη παπα και με τò παπαδι- λίκι να παρη τήν ένορία του και να ζή στο σπιτάκι του χωρίς σκοτούρες και τρεχάματα. Άλλ' αυτό, μ' όλο πού πήγαινε ταχτικά στην εκκλησία, είχε πάντα στο νού του στις εικόνες πού τόν κύταζαν συμπαθητικά και γλυκά. Είχε περάσει, τότες κοντά, από τò χωριό ένας άγιογράφος και είχε ξετραλαθεί με τις εικόνες πού ζωγράφιζε. Πήγαινε στην κά-

μαρά του και τού άνακάτωνε όλα τὰ σύνεργα και τὰ χρώματα. Στο τέλος είπε τού παπα πως ήθελε να πάη να βρη τόν άγιογράφο να μάθη τήν τέχνη. Ο παπας δάγκασε τὰ χείλια του, εταν τ' άκουσε. Θύμωσε, μάλωσε, έθρισε, αλλά τò παιδι τίποτα. Άρχισε ν' άδυνατίζη λιγάκι κι αυτό από τή στε- νοχώρια του κ' είχε γεμίσει τούς τοίχους του σπι- τίου και τὰ ξώφυλλα των βιβλίων όλα με σχήματα και με προσώπατα. Τότες αποφάσισε κι ο παπας να τò στείλη μαζί με τόν άγιογράφο, γιατί δεν μπορούσε να υποφέρει και τήν παπαδιά με τὰ κλά- ματα επου τής ξενόμισης τò ένα τò παιδι, τώρα θέ- λει να τής φάη και τ' άλλο.

Ο παπας κουτσούζησε τὰ όλίγα χρόνια πού του άπόμειναν άκόμα και παράδωκε τήν ψυχή χωρίς να τò ίδη.

Δεν πέρασε πολυς καιρός κ' ήρθε κι ο Γληγόρης στο σπιτι να ζήση πιά· είχε μάθει τήν τέχνη και τὰ χρώματα και τò γιάλισμα και όλα. Όταν γύ- ρισε στο χωριό, κάπως τής φάνηκε άλλοιώτικος τής παπαδιάς. Από ζωηρός κ' έλεύθερος πού είτανε, είχε γίνει ήσυχος και σοβατισάρης. Είχε μεγαλώσει κιάλας και πολλὰ σπιτία τούς χτύπαγαν τήν πόρτα για νύφη. Άλλά εκείνος ούτε νύφη, ούτε τέτοια κύ-

ταζε. Τή δουλίτσα του και τήν εκκλησία του. Μ' ένα μακρι παλτό και φαριδι παντελόνια κ' έναν καλογερικό σκούφο στο κεφαλι πήγαινε σιγά σιγά μ' άριζ βήματα πάντα. Και ψηλός καθώς είτανε, κύταζε χαμηλά και μ' άργό κούνημα των βλεφά- ρων Μετρημένα τὰ λόγια του και σοβαρά. Μονάχα εταν βρισκότανε με τò Γιάννη τόν παπουτση πού είταν συντρόφια στο δάσκαλο, έβλεπε κανείς τόν πα- λιό τò Γληγόρη, παιδι σβέλτο και χαρούμενο.

Όλο τ' επόνημα δούλευε μέσζ στο κελλί του— έτσι τ'όλεγε. Είχε βάλει στα τζάμικ άσπρο χαρτί και στους τοίχους είχε κρεμάσει λογίων των λογίων εικόνες. Σ' όλες εδ.ε ένα σκοτεινό φάντο και μοναχά τò πρόσωπο ξεχώριζε καθαρά, μακρουλό κι δλόφωτο. Έλεγε πως οι άγίοι δεν έχουνε κορμί, κι αν έχουνε, εταν τούς προσκυνάμε, δε βλέπουμε τὰ ρούχα τους και τ' άνάστημά τους. Μας δίνει τήν ούρανία πα- ρηγοριά τò θεικό τους μάτι κ' ή άγιοσύνη πού φέγγει στ' όλοκάθαρο πρόσωπό τους. Φανταζότανε πάντα πως τούς ιστόριζε σε νά βρίσκονταν όλοι στον ούρανό : ο ένας άγιος εκεί, ο άλλος παρ' εκεί, ο άλλος παραπέρα, ο καθένας με τή σειρά του, ά- ρίφνητα κεφάλια, φω-οστεφανωμένα. Κι εταν κύ- ταζε ψηλά στον ούρανό, έβλεπε τόν Παντοκράτορα.

